

SISUKORD

1. Tantsupõrandalt lahingusse	7
2. Juhuslik kohtumine	33
3. Perekondlikud sidemed	67
4. Kodus Belgrave'i väljakul	95
5. Kohtamine	127
6. Meie keskel on spioon	155
7. Hõivatud mees	185
8. Eluaegne sissetulek	223
9. Vanasti oli kõik teisiti	263
10. Minevik tuleb tagasi	301
11. Pärandus	343

1

**TANTSUPÕRANDALT
LAHINGUSSE**

Nagu meile alatihti on õpetatud, on minevik tundmatu maa ja asjad käisid vanasti hoopis teisiti. See võib tõsi olla – öeldu maksab *päris* kindlasti moraali ja kommete, naiste rolli, aristokraatliku valitsuskorra ja igapäevaelu tuhandete pisiasjade kohta. Kuid on ka sarnasusi. Auahnus, kadedus, raev, ahnus, lahkus, isekus ja iseäranis armastus on alati olnud sama võimsad tõukejõud kui tänapäevalgi. See lugu jutustab inimestest, kes elasid kakssada aastat tagasi, kuid ometi oli paljugi sellest, mida nad soovisid ja mida vihkasid, ning suur osa nende hinges möllavatest kirgedest väga-väga sarnane nende draamadega, mida mängitakse maha meie ajal ja meie silme all ...

Miski ei meenutanud, et see linn asetseb otse sõjatandri ääres; veel vähem meenutas see pealinna, mis koos maaga oli vähem kui kolme kuu eest ära kistud ühe kuningriigi küljest ja liidetud teisega. 1815. aasta juunikuist Brüsselit võinuks pidada lõbusaks linnaks, mille turud on täis värvikirevaid ja rahvarohkeid kaubalette ning mille laiadel bulvaritel vuravad kirjud lahtised töllad, viies suursuguseid daame ja nende tütreid ülitähtsatele seltskondlikele üritustele. Keegi poleks osanud arvata, et keiser Napoleon marsib parajasti Brüsseli peale ja võib iga hetk linnaserva laagrisse jääda.

Kõik see ei huvitanud eriti ka Sophia Trenchardi, kes otsusekindlal sammul, mis tema kaheksateistkümne eluaastaga põrmugi kokku ei sobinud, läbi rahvasumma marssis. Nagu hästi kasvatatud noorele neiule kohane, eriti välismaal viibides, saatis teda toatüdruk Jane Croft, kes oli kahekümne kahene, seega neli aastat vanem kui tema perenaine. Ehkki võis näha, et nad mõlemad on valmis teineteist kaitsma tõukleva rahvahulga eest, oli see ilmselt just Sophia, kes ei kavatsenud üheski olukorras risti ette lüüa. Ta oli ilus, isegi väga ilus, klassikalisel inglise

moel – blondide juuste ja siniste silmadega –, ent otsekui kristallist välja lõigatud huulejoon tegi kaugelt selgeks, et see tütarlaps siin ei vaja seiklustesse sööstmiseks mamma luba. „Tee kähku, muidu ta läheb ära lõunale ja meie käik on asjata.” Sophia oli jõudnud sellesse elujärku, mis tuleb läbida meil kõigil, mil lapsepõlv on lõppenud ja kogemusest alles ohjeldamata näiline küpsus tekitab tunde, et kõik on võimalik – kuni saabub tõeline täiskasvanuiga ja tõestab lõplikult, et nii see ei ole.

„Ma kõnnin nii kiiresti, kui jaksan, preili,” pomises Jane, ja nagu selle kinnituseks paiskas vastu tõttav husaar ta tagasi, vaevumata peatuma, et vaadata, ega tüdruk viga ei saanud. „Siin ole nagu lahinguväljal.” Erinevalt oma noorest perenaisest ei olnud Jane iludus, kuid talle oli antud elavaimeline, tugevate joontega ja õhetav nägu, mis sobinuks, tõsi, rohkem külatele kui linnatänavale.

Temagi oli omal kombel väga sihikindel ja meeldis selle poolest oma noorele emandale. „Ära ole nii kehvake.” Sophia oli peaaegu sihile jõudnud, ta pööras peatänavalt ühele õuele, mis võis kunagi olla karjaturg, kuid mis oli nüüd sõjaväe käsutuses ja näis olevat määratud varustuse laopaigaks. Suurtelt vankritelt laaditi maha tünne, kotte ja kaste ning veeti neid platsi ümbritsevasse ladudesse; pidevalt vooris kohale kõigi rügementide ohvitseri, kes salkades ringi liikudes omavahel nõu pidasid ja mõnikord tülitseid. Loomulikult äratas piltilusa neiu ja tema toatüdruku kohaleilmumine teatud tähelepanu, jutusumin nõrgenes ja peaaegu lakkas hetkeks. „Palun ärge tehke endale tüli,” ütles Sophia rahulikult ringi vaadates. „Ma tulin oma isa, härra Trenchardi juurde.”

Üks noormees astus lähemale. „Preili Trenchard, kas te teate, kuhu minna?”

„Tean küll. Suur tänu.” Sophia kõndis peamaja pisut imposantsema sissepääsu juurde ja läks, võdisev Jane sabas, trepist üles teisele korrusele. Siin seisis mitu ohvitseri, kes nähtavasti ootasid jutule pääsemist, kuid sellisele rutiinile ei osanud Sophia end allutada. Ta tõmbas ukse lahti. „Sina oota siin,” lausus ta. Jane taganes, tundes meeste uudishimust pigem rõõmu.

Tuba, kuhu Sophia sisse astus, oli suur, valge ja avar, seal seisis ilus poleeritud mahagonipuust kirjutuslaud ja teised samas stiilis mööblitükid, kuid siiski oli tegemist pigem äriruumi kui klubiga, kohaga,

kus teha tööd, mitte kaarte mängida. Ühes toa nurgas rääkis keegi paks, varastes neljakümnendates mees hiilgavas univormis ohvitseriga. „Kes kurat tuleb mind segama?” Ta pöördus järsult ringi, kuid tüdruktart nähes ta ilme muutus ja vihapunasele näole valgus armastav naeratus. „Jah?” küsis ta. Kuid tüdruk silmitses ohvitseri. Isa noogutas. „Kapten Cooper, palun vabandage mind.”

„Kõik on hästi, Trenchard ...”

„Trenchard?”

„Härra Trenchard. Kuid me peame täna õhtuks jahu saama. Minu ülemus käskis mul sõna anda, et ma ilma selleta tagasi ei tule.”

„Ja mina annan teile sõna, härra kapten, et teen kõik, mis minu võimuses.” Ohvitser oli ilmselgelt ärritunud, kuid pidi sellega leppima, sest midagi enamat võtta ei olnud. Peanoogutuse järel ta lahkus ja isa jäi tüdrega kahekesi. „Kas sa said selle?” päris ta varjamatu innuga. Tema innukuses oli midagi võluvast: korraga oli see kerekas, kiilanev ülemametnik sama elevil kui jõuluõhtul.

Ülima aeglusega, hetkest viimast välja pigistades, avas Sophia käekoti ja võttis sealt ettevaatlikult paar neljakandilist kriitkartongist kaardikest. „Ma sain kolm,” teatas ta oma triumfi nautides, „ühe sulle, teise mammale ja kolmanda endale.”

Mees kahmas kaardikesed enda kätte. Kui ta oleks ka kuu aega ilma söömata-joomata olnud, poleks ta toitu või vett haaranud suurema õhinaga. Vasegraafikas trükkis oli lihtne ja elegantne.

Härra Trenchard põrnitses kutset. „Ma loodan, et lord Bellasis lõunas-
tab samuti seal?”

„Hertsoginna on tema tädi.”

„Õigus küll.”

„Ja lõunasööki ei toimu. Igatahes mitte suurt. Lihtsalt perekonna-
liikmed ja mõned inimesed, kes nende juures elavad.”

„Nad ütlevad alati, et lõunasööki ei ole, aga enamasti ikkagi on.”

„Sa ei arvanud ju, et meid sinna kutsutakse?”

Trenchard oli sellest unistanud, kuid mitte uskunud. „Ei, ei. Olen
väga rahul.”

„Edmund ütles, et kunagi pärast keskööd tuleb õhtusöök.”

„Ära nimeta teda Edmundiks kellegi teise kuuldes peale minu.”

Kuid ta oli taas rõõmus ja hetkelise pettumuse hajutas mõte kõigele
sellele, mis neid ees ootab. „Sa pead ema juurde tagasi minema. Tal
on nüüd iga minut kallis.”

Sophia oli veel liiga noor ja täis põhjendamatu enesekindlust, et
mõista, millise vapustava saavutusega ta tegelikult oli maha saanud.
Kuid neis asjus ühtlasi praktilisem kui tema puuga pähe saanud papa.
„Pole enam aega midagi tellida.”

„Kuid on aega asjad moekaks kohendada.”

„Ta ei taha minna.”

„Ta läheb, sest on vaja.”

Sophia hakkas ukse poole liikuma, kuid siis torkas talle veel midagi
pähe. „Kunas me talle ütleme?” küsis ta isale otsa vaadates. Viimast
tabas küsimus ootamatult ja ta hakkas oma kuldse uuriketiga mängima.
See oli kummaline hetk. Asjad olid justkui samamoodi kui minuti
eest, ent ometigi oli meeololu ja atmosfäär kuidagi muutunud. Igale
kõrvaltvaatajale olnuks selge, et isa ja tütre vestlusteema on äkitselt
tunduvalt tõsisem kui rõivaste valimine hertsoginna ballile minekuks.

Trenchard vastas rõhutatult. „Mitte kohe. Seda asja tuleb ajada
korralikult. Peame vastutuse enda peale võtma. Aga mine nüüd. Ja
saada see laterdav idioot sisse tagasi.” Tütar tegi, nagu kästud, ja lipsas
toast välja, kuid James Trenchard jäi tema äraolekul endiselt veidralt
mõtlikuks. Tänavalt kostis karjumist, ta läks akna juurde ja nägi all
üht ohvitseri kaupmehega vaidlemas.

Siis avanes uks ja sisse astus kapten Cooper. Trenchard noogutas talle. Töö tahtis tegemist.

Sophial oli õigus. Ema ei tahtnud ballile minna. „Meid kutsuti vaid sellepärast, et keegi rääkis talle augu pähe.”

„Mis tähtsust sel on?”

„See on nii tobe,” raputas proua Trenchard pead. „Me ei tunne seal kedagi.”

„Papa tunneb.”

Oli hetki, mil omad lapsed Anne Trenchardil hinge täis ajasid. Nad olid ennast täis, kuid elust teadsid vähe. Isa oli neid lapsest saadik hellitanud ja neile kõike lubanud, kuni nad hakkasid oma head elu enesestmõistetavaks pidama ega mõelnud selle peale enam üldse. Nad ei teadnud midagi vaevast, mida nende vanemad olid pidanud nägema oma praegusele positsioonile tõusmiseks, ent ema mäletas iga viimast kui sammu sellel teel. „Ta tunneb mõnd ohvitseri, kes tulevad talle töö juurde korraldusi andma. Need ohvitserid omakorda on hämmingus, leides end jagamas ballisaali mehega, kes varustab nende sõdureid leiva ja õllega.”

„Ma loodan, et sa ei kõnele sel viisil lord Bellasisega.”

Proua Trenchardi ilme mahenes pisut. „Kullakene,” ütles ta tütre kätt pihku võttes. „Ära ehita õhulosse.”

Sophia tõmbas käe ära. „Loomulikult sa ei usu, et tal võiksid olla ausad kavatsused.”

„Vastupidi, ma olen kindel, et lord Bellasis on aumees. Ja päris kindlasti äärmiselt meeldiv.”

„Tore siis.”

„Aga, laps, ta on krahvi vanim poeg, koos kogu vastutusega, mida selline positsioon kaasa toob. Ta ei saa valida naist ainult oma südamehääle järgi. Ma ei ole pahane. Te mõlemad olete noored ja hea välimusega ning sa oled tegelenud väikese flirdiga, mis pole kumbagi kahjustanud. Seni.” Rõhk viimasel sõnal andis selgelt märku, mida ta silmas peab. „Kuid see peab lõppema enne, kui hakkavad levima ohtlikud jutud, Sophia, sest muidu oled sina kannataja pool, mitte tema.”

„Ja see ei ütle sulle midagi? See, et ta hankis meile kutsed oma tädi juurde ballile?”

„See ütleb mulle, et sa oled ilus tüdruk ja ta tahab sulle headmeelt teha. Londonis poleks tal selline asi õnnestunud, kuid Brüsselis varjutab kõike sõda ja normaalsed reeglid ei kehti.”

See viimane ärritas Sophiat iseäranis. „Kas sa tahad öelda, et normaalsete reeglite järgi meie hertsoginna sõprade seltskonda ei kõlbaks?”

Proua Trenchard oli mõnes mõttes sama kõva kivi kui ta tütar. „Täpselt seda ma tahan öelda, ja sa tead isegi, et see on tõsi.”

„Papa ei nõustuks sinuga.”

„Sinu isa on maha käinud pika tee, pikema, kui suurem osa inimesi ettegi oskaks kujutada, ja nii ei näe ta neid loomulikke barjääre, mis keelavad tal veel kaugemale minemast. Ole rahul sellega, kes me oleme. Su isa on väga edukas olnud. Sa peaksid selle üle uhke olema.”

Uks avanes ja sisse astus proua Trenchardi toatüdruk, käes õhtukleit. „Kas tulin liiga vara, proua?”

„Ei-ei, Ellis. Tule sisse. Me olimegi lõpetanud, eks?”

„Kui sa nii ütled, mamma,” kostis Sophia ja lahkus toast, kuid tema lõuahoiak ei andnud küll märku, nagu oleks ta alla vandunud.

Rõhutatult vaikselt viisist, millega Ellis oma toimetuste kallale asus, oli ilmne, et ta põleb uudishimust vaidluse põhjuste üle, kuid Anne lasi tal mõne minuti vaevelda, enne kui suu lahti tegi, sellal kui Ellis tema pärastlõunakleidi paelu valla päästis, nii et ta selle õlgadelt maha võis libistada.

„Meid kutsuti viieteistkümnendaks Richmondi hertsoginna juurde ballile.”

„Ei või olla!”

Mary Ellis oli oma tunnete varjamisel tavaliselt enam kui meisterlik, kuid see jahmatav uudis tabas teda ootamatult. Ta kogus end kiirelt. „See tähendab, me peame siis otsustama midagi teie kleidi asjus, proua. Kui asjad on nõnda, siis ma pean jõudma selle ette valmistada.”

„Mis sa arvad sellest tumesinisest siidkleidist? Pole sel hooajal eriti kandnud. Ehk leiad kuskilt natuke musta pitsi kaelusele ja varrukatele ning kohendad natuke pidulikumaks.” Anne Trenchard oli praktilise meelega naine, kuid edevusest ka mitte täielikult vaba. Tema figuur

oli endiselt hea, profiil puhtajooneline ja juuksed kastanpruunid, nii et teda võis kahtlemata kenaks pidada. Ta oli sellest teadlik, kuid ei lasknud sel teadmisel end lolliks teha.

Ellis lasi põlvili ja tõmbas lahti õlekarva taftist õhtukleidi, et perenaine võiks sellesse sisse astuda. „Ja mis saab ehetest, proua?”

„Ma pole selle peale mõelnud. Eks ma kannan neid, mis mul on.” Ta pööras teenijannale selja, et viimane saaks hakata kleiti seljalt kulutatud nõeltega kinni panema. Jah, ta oli Sophiaga karm olnud, kuid ei kahetsenud seda. Sophia hõljus unistustes nagu ta isagi, ja kui unustada ettevaatus, siis võivad unistused inimesele häda kaela tuua. Peaaegu tahtmatult Anne naeratas. Ta oli öelnud, et James on maha käinud pika tee, kuid vahel ta kahtles, kas Sophia üldse teab, kui pika.

„Ma oletan, et see oli lord Bellasis, kes hankis ballikutsed?” küsis Ellis, tõstes pilgu Anne Trenchardi jalge juurest, kus ta perenaise susse vahetas.

Teenijanna märkas otsemaid, et küsimus pahandas proua Trenchardi. Miks peaks üks toatüdruk valjul häälel arutlema, kuidas nad on sattunud sellisesse olümposlikku külaliste nimekirja? Või täpsemalt öeldes – miks neid üleüldse kuskile kutsuti? Proua jättis vastamata ja tegi, nagu poleks kuulnudki. Kuid küsimus sundis teda järele mõtlema nende Brüsseli elu veidruse üle ja meenutama, kuidas asjad olid muutunud sestpeale, kui James oli silma jäänud suurele Wellingtoni hertsogile. Vastas tõele, et ükskõik kui vihased taplused ei käinud ümberringi ja ükskõik kui tühjaks polnud maa riisunud, James oskas alati kuskilt mingeid varusid välja võluda. Hertsog kutsuski teda Võluriks ja seda ta ka oli, või vähemalt näis olevat. Kuid see edu oli vaid tagant õhutanud tema ülemäärast soovi ronida ühiskonnapüramiidi astmeile, mis polnud talle määratud, ja tema sotsiaalne karjäär muutus aina kaelamurdvamaks. James Trenchard, turukaupmehe poeg, kellega Anne oli abiellunud isa keelust hoolimata, pidas maailma kõige loomulikumaks asjaks, et neid võõrustab hertsoginna. Anne oleks nimetanud mehe ambitsioone naeruväärseks, kui neil poleks olnud üleloomulikku omadust ikka ja jälle tõeks saada.

Anne oli saanud tunduvalt parema hariduse kui tema abikaasa – nii nagu see ühe kooliõpetaja tütre puhul olema pidigi – ja kui nad

kohtusid, oli ta mehest peajagu üle, kuid nüüdseks, nagu ta teadis, oli James temast ammu mööda läinud. Anne oli isegi hakanud endalt küsima, kui kaua ta mehe peadpööritava tõusuga sammu jõuab pidada; võib-olla peaks ta laste suureks saades tõmbuma hoopis mingisse lihtsasse maamajja ja jätma ta üksinda mäest üles rühkima? Ellis loomulikult mõistis perenaise vaikumisest, et on midagi valesti öelnud. Esmalt mõtles ta, et peaks proua rahustuseks midagi meelitavat ütleva, kuid otsustas siis vait olla ja lasta tormil lihtsalt vaibuda.

Uks avanes ja James vaatas sisse. „Sophia rääkis, jah? Poiss tegigi asja ära.”

Anne vaatas teenijannale otsa. „Tänan, Ellis. Ehk tuleksid natukese aja pärast tagasi.”

Ellis lahkus. James ei suutnud naeratust tagasi hoida. „Sa kritiseerid mind, et püüdlen oma seisusest kõrgemale, aga kui toatüdrukut ära saadad, siis teed seda nagu hertsoginna ise.”

„Loodetavasti mitte,” nähvas Anne.

„Milles asi? Mis sul tema vastu on?”

„Mul ei ole tema vastu mitte midagi – sel lihtsal põhjusel, et ma ei tunne teda ja sina ka ei tunne.” Anne lisas sellele absurdsel ja ohtlikule nonsensile teadlikult realisminoodi. „Me ei tohiks lasta ennast sellele õnnetule naisele kaela määrida ega hõivata tema ülerahvastatud ballisaalis kohti, mis kuuluksid õigusega mõnele tema tuttavale.”

Kuid James oli liiga elevil, et ennast ümber veenda lasta. „Sa ei mõtle seda ometi tõsiselt?”

„Mõtlen küll, aga ma tean, et sa ei kuula mind.”

Tal oli õigus. Polnud lootustki mehe rõõmu jahutada. „Mõtlen, milline võimalus see on, Annie. Kas tead, et hertsog ise tuleb ka? Kaks hertsogit koguni. Minu ülemus ja perenaise abikaasa.”

„Kuuldavasti.”

„Ja valitsevad vürstid ka.” Ta pidas vahet, suurest erutusest lõhke-mas. „James Trenchard, kes alustas Covent Gardeni turuputkas, peab ennast valmis seadma, et tantsida vürstinnadega.”

„Sa ei kutsu ühtki neist tantsule. Sa paneksid meid vaid piinlikku olukorda.”

„Eks me näe.”

„Ma mõtlen tõsiselt. Halb on juba seegi, kuidas sa Sophiat julgustad.” James kortsutas kulmu. „Sa ei usu, aga poiss mõtleb seda tõsimeeli. Olen selles kindel.”

Anne raputas läbematult pead. „Pole siin midagi kindlat. Lord Bellas võib ise arvata, et mõtleb seda tõsiselt, aga Sophia ei küüni lihtsalt temani. Poiss ei ole iseenda peremees ja sellest ei saa tulla midagi tõsist.”

Väljast kostis mingit kära ja Anne läks asja uurima. Tema magamis- toa aknad avanesid laiale ja rahvarohkele tänavale. All marssisid mööda mingid veripunastes kuubedes sõdurid, päikesekiired kuld- setelt tressidelt vastu peegeldamas. Kui veider, mõtles ta, kõikjal ümberringi võib näha vahetuid sõjamärke, kuid meie vaidleme siin mingi balli üle.

„Ma ei ole selles nii kindel,” keeldus James niisama lihtsalt oma unistustest loobumast.

Anne pöördus tagasi toa poole. Tema abikaasal oli ilme nagu nurka- surutud nelja-aastasel poisil. „Aga mina olen. Ja kui see mõttetus talle mingeid kannatusi peaks põhjustama, siis süüdistan ma neis sind.”

„Ole lahke.”

„Ja mis puutub vaese noormehe hullutamisse, nii et ta tädilt kutsed välja lunis, siis see on kirjeldamatult alandav.”

Jamesile sai küllalt. „Sa ei riku seda ära. Ma ei lase sul seda teha.”

„Mul pole vaja midagi rikkuda. See asi läheb ise rikki.”

Sellega jutuajamine lõppes. James marssis välja, et õhtusöögiks ümber riietuda, ja Anne helistas kella, et Ellis tagasi tuleks.

Anne polnud endaga rahul. Talle ei meeldinud tülitseda, kuid kogu episoodis oli midagi kõhedust tekitavat. Talle meeldis tema praegune elu. Nad olid rikkad, edukad, Londoni kaubandusringkondades kõrge au sees, ja ometi kippus James seda kõike hävitama, soovides aina rohkem ja rohkem. Nüüd tõugatakse Anne lõpututesse tubadesse, kus neid ei armastata ega hinnata. Ta peab jutlema meeste ja naistega, kes salamisi – või isegi mitte salamisi – neid põlgavad. Ja kõike seda just siis, kui nad ilma Jamesi püüdlusteta võinuksid elada mugavalt ja lugupeetult. Kuid isegi kõigele sellele mõeldes teadis ta, et ei suuda oma abikaasat tagasi hoida. Mitte keegi ei suudaks. Selline oli James Trenchardi loomus.

Richmondi hertsoginna ballist on hiljem nii palju kirjutatud, et see on omandanud otsekui mõne keskaegse kuninganna kroonimispidustuste ülevuse ja majesteetlikkuse. See on figureerinud igat sorti ilukirjanduses ja iga visuaalne kujutis sellest vastuvõtust on olnud suurejoonelisem kui eelmine. Henry O’Neill 1868. aastal valminud maalil kujutatakse balli tohutu suures rahvast täis saalis, mida ääristavad võimsad marmorsambad, ja nende vahel esmapilgul sajad kurbusest ning hirmust itkevad külalised, kes näevad välja uhkemad kui Drury Lane’i teatri koor. Nagu paljude ikooniliste ajalooetkede puhul oli ka siin tegelikkus hoopis teistsugune.

Richmondid olid tulnud Brüsselisse osalt majanduslikel põhjustel – et mõne aasta välismaal veetes elamiskulusid kokku hoida –, osalt solidaarsusest oma suure sõbra Wellingtoni hertsogiga, kes oli Brüsselisse oma peakorterit rajanud. Richmondile endale kui endisele sõjaväelasele oli antud ülesanne organiseerida Brüsseli kaitset, kui peaks juhtuma halvim ja vaenlane linna tungima. Ta võttis ülesande vastu. Hertsog teadis, et tema töö on eeskätt administratiivne, kuid ka see töö tahtis tegemist ja pakkus rahuldust teadmiseiga, et nii annab temagi oma panuse sõjalisse jõupingutusse ega ole lihtsalt juhuslik pealtvaataja. Nagu ta väga hästi teadis, oli selliseid linnas küllalt.

Paleesid oli Brüsselis napilt ja enamik juba hõivatud, nii et nad pidid lõpuks leppima varem moodsale tõllassepale kuulunud hoonega Blanchisserie tänaval, mis tähendas „pesumaja” ja andis Wellingtonile põhjust ristida nende uus residents Pesulaks – see nali tegi Richmondi hertsogile rohkem nalja kui tema naisele. Saal, mida me praegu nimetaksime tõllassepa esitlusruumiks, kujutas endast avarat küünilaadset ehitist peauksest vasakul, kuhu pääses läbi väikese kontoriruumi, kus kunded kunagi kauplesid polstri ja muu pakutava lisavarustuse üle, ent mis Richmondi kolmanda tütre, leedi Georgiana Lennox’i mälestustes on moondunud „eestoaks”. Kunagise tõldade esitlussaali seinad olid kaetud võreroosidega ja ruum tervikuna kuulutatud ballipidamiseks kohaseks.

Richmondi hertsoginna oli kogu pere mandrile kaasa võtnud ja kuna eriti tema tütreid janunesid millegi põneva järele, otsustati korraldada

pidu. Juuni alguses lahkus Napoleon, kes oli aasta algupoole Elbalt pagendusest põgenenud, Pariisist, ja asus liitlaste armeed otsima. HertsoGINNA oli küsinud Wellingtonilt, kas sellises olukorras on sobilik peo korraldamisega jätkata, ja talle kinnitati, et on küll. Täpsemalt öeldes oli see Wellingtoni selgesõnaline soov, et balli ettevalmistused jätkuksid inglaskliku külmaverelisusega, tõendades, et isegi daamid ei hooli lähenevast Prantsuse keisrist niipalju, et loobuda oma lõbustusest. Otse vastupidi, kõik oli parimas korras ...

„Ma loodan, et see ei ole viga,“ ütles hertsoginna kahekümnendat korda viimase tunni jooksul, heites pilgu peeglisse. See, mida ta nägi, meeldis talle väga: kaunis varases keskeas naine elevandiluukarva siidis, endiselt suuteline pilke püüdma. Teemandid olid suurepärased, isegi kui sõbrad kahtlustasid, kas originaalid üldiste kokkuhoiumeetmete raames mitte koopiatega pole asendatud.

„Seda on nüüd juba hilja arutada.“ Richmondi hertsogile tegi natukene nalja leida end sellisest olukorrast. Nad olid tulnud Brüsselisse pigem suurilma eest pagema, aga üllataval kombel oli suurilm nendega kaasa tulnud. Ja nüüd korraldab tema abikaasa balli, mille külaliste nimekirjale poleks Londonis võrdset, ja seda hetkel, kui linn valmistub kuulama prantslaste kahurimürinat. „Lõunasöök oli väga maitsev. Öhtusööki ma küll enam süüa ei jõua.“

„Küll sa jõuad.“

„Ma kuulen vankrimürinat. Peaksime alla minema.“ Ta oli meeldiv mees, see hertsog, sooja südamega ja kiindunud isa, keda tema lapsed jumaldasid, ja ühtlasi küllalt tugev, et valida endale kaasaks üks kuri-kuulsa ja oma veidrustega Šotimaal aastaid kuulujutte põhjistanud Gordoni hertsoginna tütardest. Hertsog teadis, et paljude arvates võinuks ta teha lihtsama valiku ja võib-olla olnuks ta elugi lihtsam, kuid kokkuvõttes ta ei kahetsenud. Tema naine oli ekstravagantne – selle vastu ei saanud keegi vaielda –, kuid heasüdamlik, ilus ja tark. Hertsog oli rahul, et oli valinud just tema.

Väikesesse kabinetti, Georgina eestuppa, mille kaudu külalised pidid ballisaali sisenema, olid jõudnud juba mõned varased kutsutud. Floristid oli suure töö ära teinud, üles olid seatud suured roosade

rooside ja valgete liiliate vanikud, tolmukad korralikult ära lõigatud, et säästa naisi õietolmuplekkidest, taustaks kõrged rohelised lehed, nii et tõllassepa maja omandas suurejoonelisuse, mida sel päevaajal polnud, ja arvukad helendavad kandelaabrid kallasid kõigele oma kergelt värelevat valgust.

Hertsoginna õepoeg, Bellasise vikont Edmund, vestles Georgianaga. Noored kõndisid üheskoos Georgiana vanemate juurde. „Kes need inimesed on, keda Edmund teid kutsuma sundis? Miks me neid ei tunne?”

Lord Bellasis segas vahele. „Pärast tänast õhtut tunnete.”

„Sa ei ole just väga vastutulelik,” lausus Georgiana.

Hertsoginnal olid omad kahtlused ja ta kippus oma suuremeelsust kahetsema. „Loodan, et su ema ei ole mu peale pahane.” Hertsoginna oli Edmundile pikemalt mõtlemata kutsed andnud, kuid hetkelise järelemõtlemise peale otsusele jõudnud, et öde saab ta peale tõesti väga pahaseks.

Otsekui olnuks tegemist märksõnaga, kostis kammerhärria hääl: „Härria James Trenchard abikaasaga. Preili Sophia Trenchard.”

Hertsog heitis pilgu uksele. „Sa ei ole ometi Völurit kutsunud?” Naine näis kohkunud. „Wellingtoni peavarustaja. Mida tema siin teeb?”

Hertsoginna vaatas õepojale karmilt otsa. „Wellingtoni hertsogi varustaja? Ma olen kutsunud ballile jahukaupmehe?”

Lord Bellasis ei lasknud ennast nii kergesti rööpast välja lüüa. „Kallis tädi, sa oled kutsunud hertsogi ühe kõige truuma ja tõhusama abimehe tema võitluses võidu nimel. Minu meelest peaks iga aus britt olema uhke, kui ta võib härria Trenchardi oma kodus vastu võtta.”

„Edmund, sa vedasid mind alt. Ja mulle ei meeldi, kui mind lolliks tehakse.” Kuid noormees oli juba läinud saabujaid tervitama. Hertsoginna jäi abikaasale otsa põrnitsema.

Mehele tegi tema pahameel nalja. „Kallis, ära vahi mind niimoodi. Mina ei kutsunud neid. Sina kutsusid. Ja sa pead möönma, et ta näeb hea välja.”

Vähemalt see vastas tõe. Sophia polnud iial kaunim olnud.

Rohkem kõnelemiseks aega ei olnud, sest Trenchardid jõudsid nendeni. Anne avas esimesena suu. „See oli teist väga kena, hertsoginna.”

„Pole kõneväärt, proua Trenchard. Ma saan aru, et te olete olnud väga lahke mu õepoja vastu.”

„Lord Bellasist on alati meeldiv näha.” Anne’i valik oli täckesse läinud. Tema väarikas figuur tuli sinises siidis esile ja Ellis oli leidnud servadesse õmblemiseks peent pitsi. Ta teemandid ei kaalunud üles just paljude kohalviibijate omi, kuid olid täiesti respektaablid.

Hertsoginna tundis, et leebub tasapisi. „Eks elu kodust kaugel ole noortele meestele raske,” ütles ta üsna viisakalt.

James oli samal ajal võidelnud kindla veendumusega, et hertsoginna poole tuleb pöörduda vormeliga „Teie Heldus”. Isegi pärast seda, kui ta naine oli seda kasutamata rääkinud ja keegi polnud seda nähtava solvanguna võtnud, polnud ta ikkagi päris kindel. Ta avas suu ...

„Oo, kas see pole mitte meie Völur,” lausus Richmond üsna joviaalselt naeratades. Kui ta oligi seda kaupmeest oma kabinetis kohates üllatunud, siis ei näidanud ta seda kuidagi välja. „Kas mäletate, kuidas me tegime plaane juhtumiks, kui reservväelased lippude alla kutsutakse?”

„Mäletan väga hästi, Teie ... neid teie plaane, see tähendab. Härra hertsog.” Ta ütles need kaks viimast sõna nagu omaette lausena, mille polnud midagi tegemist ülejäänud vestlusega. Mispeale talle tundus, nagu oleks ta peegelsiledasse tiiki kivi visanud. Mõne kohmaka hetke jooksul piinles ta oma kohmaka väljendusviisi ringlainetuses. Kuid siis rahustas teda Anne’i naeratus ja peanoogutus ning keegi ei paistnud häiritud olevat, mis oli suureks kergenduseks.

Anne võttis ohjad enda kätte. „Kas tohin esitleda oma tütart Sophiat?” Sophia tegi hertsoginnale reveransi ja viimane silmitses teda pealaest jalatallani, nagu ostaks õhtusöögiks põdrakintsu, mida ta tegelikkuses loomulikult kunagi ei teinud. Ta nägi, et tüdruk on ilus ja omamoodi elegantne, kuid ainus pilk tema isale meenutas hertsoginnale teravalt, et see asi on välistatud. Ta pelgas palavalt, et öde saab sellest õhtust kuulda ja süüdistab teda noorte julgustamises. Aga Edmund ei võinud seda ometi tõsiselt mõelda? Ta oli arukas poiss ja polnud kordagi vähi- matki pahandust tekitanud.

„Preili Trenchard, tahaksin küsida, kas võin teid ballisaali saata?” Edmund üritas kutset esitades jahedat hoiakut teeselda, kuid ei petnud

sellega oma tädi, kes oli maailma asjades kaugelt liiga kogenud, et lasta end eksitada abitust näitlemisest. Hertsoginna süda vajus saapasäärde, kui ta nägi tüdrukut kätt poisi käevangu libistavat ja paari siis sosinal juteldes eemalduvat, nagu kuuluksid nad juba teineteisele.

„Major Thomas Harris.” Keegi päris hea välimusega noor mees kummardas parajasti võõrustajatele, samal ajal kui Edmund tema nime hõikas.

„Harris! Ei lootnud sind siin näha.”

„Inimene peab ju ometi lõbutsema,” vastas noor ohvitser Sophiale naeratades, millele viimane samaga vastas, nagu oleksid nad kõik täie enesestmõistetavusega sama seltskonna liikmed. Siis kõndisid nad Edmundiga ballisaali, saatjaks Edmundi tädi murelik pilk. Ta oli sunnitud tunnistama, et nad moodustasid kauni paari: Sophia blond ilu tõi Edmundi tumedad lokid ja selgepiirilised näojooned kuidagi eriti esile, ning noormehe karmid huuled lohukesega lõua kohal naeratasid. Hertsoginna tabas abikaasa pilgu. Mõlemad mõistsid, et olukord on kontrolli alt väljumas. Võib-olla oligi juba väljunud.

„Härra James ja leedi Frances Wedderburn-Webster,” kuulutas kammerteener ning hertsog astus sammu ettepoole, et tervitada järgmisi saabunuid.

„Leedi Frances, küll te näete kena välja.” Hertsog märkas murelikku pilku, mille ta naine noortele armunutele järele saatis. Kindlasti leidis ju mingi nõu, kuidas Richmondid võisid selle asja ära klaarida. Kuid hertsog nägi oma naise ärevat ilmet ja kummardus talle lähemale. „Ma räägin temaga pärastpoole. Ta on arukas poiss. On vähemalt siiani alati olnud.” Hertsoginna noogutas. Jah, seda tuli teha. Asi sirgeks rääkida, kui ball on läbi ja tüdruk läinud. Uksel toimus liikumine ja kammerteeneri kõlav hääl teatas: „Tema kuninglik kõrgus Oranje vürst.”* Peremehele ja perenaisele lähenes meeldiva välimusega noor mees ning hertsoginna tegi pulksirge seljaga sügava õukonnareveransi.

Wellingtoni hertsog ilmus alles napilt enne keskööd, kuid ei teinud oma hilinemisest ise mingit numbrit. James Trenchardi suurimaks rõõmuks heitis hertsog pilgu ballisaali, märkas teda ja astus ligemale.

* Tulevane Hollandi kuningas Willem I.

„Mis toob meie Völuri täna õhtul siia?”

„Tema Helduse kutse.”

„Oo, tõesti? Vedas teil. Ja kas õhtu on möödunud meeldivald?”

James noogutas. „Jaa, Teie Heldus. Kuid päris palju räägitakse Bonaparte'i edasiliikumisest.”

„Seda ma usun, põrgu päralt. Kas ma pean arvama, et see võluv daam seal on proua Trenchard?” Hertsog valitses ennast kahtlemata väga hästi.

Isegi Anne'i närv vääratas, kui tulnuks kasutada tiitlit „hertsog”. „Teie Helduse tasakaalukus mõjub nii rahustavalt.”

„Nii see mõeldud ongi.” Hertsog naeris lühidalt ja pöördus ühe lähedalseisva ohvitseri poole. „Ponsonby, kas te tunnete Völurit?”

„Aga muidugi, härra hertsog. Ma veedan suure osa oma ajast härra Trenchardi kabineti ukse taga, oodates, millal saan oma meeste nimel seda ja teist paluda.” Kuid ta naeratas.

„Härra Trenchard, kas tohin teile tutvustada Sir William Ponsonbyd? Ponsonby, ja see on Völuri abikaasa.”

Ponsonby kummardas kergelt. „Loodan, et ta on teiega lahkem kui minuga.”

Anne naeratas, kuid enne kui ta vastata jõudis, ühines nendega Richmondite tütar Georgiana. „Kogu saal kumiseb kuulujuttudest.”

Wellington noogutas elutargalt. „Nii see paistab jah.”

„Aga kas need vastavad tõele?” Georgiana Lennox oli hea välimusega tüdruk, tal oli selge ja aval nägu ning tema ärevus vaid rõhutas ta küsimuse siirust ja ohtu, mis nende kõigi pea kohal rippus.

Esimest korda muutus Wellingtoni ilme peaaegu süngeks, kui ta tüdruku ülespööratud silmisse vaatas. „Ma kardan, et jah, leedi Georgiana. Paistab, et homme peame neile vastu marssima.”

„Kui õudne.” Georgiana pööras pilgu tantsupõrandal keerlevatele paaridele, enamasti noored paraadmundrites mehed, kes lobisesid ja naersid oma partneritega. Kui paljud neist läheneva võitluse üle elavad?

„Millist rasket koormat teil kanda tuleb.” Ka Anne Trenchard silmitses tantsivaid mehi. Ta ohkas. „Paljud neist noormeestest surevad lähimate päevade jooksul ja kui me tahame seda sõda võita, siis ei saa me seda vältida. Ma ei kadesta teid.”

Kuuldes oma varustusülevaade naise suust – kelle olemasolust ta enne käesolevat õhtut vaevalt teadlik oli – midagi sellist, oli Wellington meeldivalt üllatunud. Mitte igaks ei mõistnud, et sõda pole üksainus au ja kuulsus. „Täna teid, proua, selle mõtte eest.”

Sel hetkel katkestas nende jutu torupillikoori äkiline jorin ja tantsijad kadusid põrandalt, et teha ruumi Gordoni mägilastele. See oli hertsoginna *coup de théâtre*,* mille ta oli välja nuianud nende ülemalt, tuues ettekäändeks oma Gordonite vere. Kuna mägilaste rügemendi oli loonud kahekümne aasta eest tema kadunud isa, ei olnud väeosa ülemal võimalik keelduda, ja ta vastas, et täidab meeeldi hertsoginna palve. Ajalugu pole jäädvustanud tema tõelist arvamust olukorra kohta, kus tal tuli laenata oma mehi tõmbenumbriks ballile, mis toimus Euroopa saatust otsustava lahingu eelõhtul. Igatahes mõjus meeste etteaste südantsoojendavalt kõigile kohalviibivatele šotlastele ja lõbustas nende inglise naabreid, kuid välismaalased olid nähtavalt jahmunud. Anne Trenchard jälgis, kuidas Oranje vürst oma adjutandi poole kõõritas ja torupillide kriiskamise peale silmi pööritas. Kuid mehed hakkasid ringselt liikuma ja peagi võitis nende tantsusammude kirg ning jõulisus kahtlejate südame, tõmmates seltskonna lõpuks nii kaasa, et isegi vana Saksamaa rabatud vürstid hakkasid end liigutama, kaasa hõikama ja käsi plaksutama.

Anne vaatas mehele otsa. „See tundub nii hirmus, et nad peavad enne kuu lõppu vaenlasega võitlusse minema.”

„Kuu?” kordas James ja naeris mörult. „Pigem küll nädala.”

Ta ei jõudnud veel lõpetada, kui üks paiskus lahti ning balliruumi marssis noor ohvitser, kes polnud mallanud saapailt porigi pühkida ja nüüd kiirelt oma ülemuse, Oranje vürsti juurde tõttas. Ta kummardas ja ulatas talle ümbriku, mis otsekohe kõigi tähelepanu köitis. Vürst noogutas, tõusis püsti ja läks Wellingtoni juurde. Ta ulatas sõnumi talle, kuid hertsog libistas selle lugemata vestitaskusse ja kammerherra kuulutas välja õhtusöögi.

Anne naeratas halvast eelaimusest hoolimata. „Tema enesevalitsus on imetlusväärne. See võib olla tema armee surmaotsus, kuid ta riskib pigem sellega, kui et näitab välja väiksematki muret.”

* Üllatusnumber.

James noogutas. „Teda juba naljalt rööpast välja ei löö, seda küll.” Kuid ta märkas, et tema naise kulm on kortsu tõmbunud. Rahvahulgas, mis söögisaali poole suundus, kõndis Sophia endiselt vikont Bellasisse kõrval.

Anne püüdis oma närveldamist mitte välja näidata. „Ütle talle, et ta sööks koos meiega või vähemalt ükskõik kelle teisega.”

James raputas pead. „Ütle ise. Mina ei hakka ütlema.”

Anne noogutas ja läks noorte juurde. „Lord Bellasis, te ei tohi lasta Sophial end monopoliseerida. Teil on siin saalis nii palju sõpru, kes kõik oleksid rõõmsad, kui saaksid teie uudiseid kuulata.”

Kuid noormees vaid naeratas. „Ärge kartke, proua Trenchard. Ma olen seal, kus ma soovin olla.”

Anne'i hääl muutus jäigemaks. Ta lõi kokkuvolditud lehvikuga oma vasaku peopesa pihta. „See on väga kena, mu lord. Kuid Sophia peab oma reputatsiooni kaitsma ja teie lahke tähelepanu võib selle ohtu seada.”

Oli liiga palju lootat, et Sophia vait püsiks. „Mamma, ära muretse. Soovin, et sa mind usaldaksid.”

„Soovin, et võiksin seda teha.” Anne hakkas oma rumalukese, armastusest narri ja ennast täis tütreaga vesteldes juba kannatust kaotama. Kuid ta tajus, et nii mõnigi paar jälgib neid, ja tõmbus tagasi, et mitte avalikult omaenda lapsega vaielda.

Mõnevõrra vastu oma abikaasa tahtmist valis ta vaikse kõrvallaua ja istus sinna mõne ohvitseri ning nende abikaasade seltsi, et jälgida koos viimastega märksa hiilgavamalt seltskonda saali keskel. Wellington oli pandud leedi Georgiana Lennox'i ja ühe hurmava olendi vahele, kelle tumesinise öhtukleidi sügava lõikega dekolteed kaunistas hõbetikand. Loomulikult kandis ta imekauneid teemante. Naine naeris vaoshoitult, lastes paista pimestavvalgeil hambail, ja vaatas hertsogit läbi oma tumedate ripsmete pooleldi silmanurgast. Oli ilmne, et leedi Georgiana jaoks oli see võistlus üsna väsitav. „Kes on see naine, kes istub hertsogi paremal käel?” küsis Anne abikaasalt.

„Leedi Frances Wedderburn-Webster.”

„Muidugi. Ta tuli kohe pärast meid. Ta paistab hertsogi huvis väga kindel olevat.”

„Tal on selleks põhjust,” vastas James kergelt silma pilgutades ja Anne uuris kaunitari suurema huviga. Juba mitmendat korda pani teda imestama, kuidas sõjaoht ja surma lähedus panevad hindama võimalusi, mida pakub elu. Siin saalis riskis päris mitu paari oma maine ja isegi tulevikuga, et vaid nautida pisukest rõõmu, enne kui pasunad hüüdma hakkavad ning nad teineteisest lahutavad.

Uksel toimus mingi liikumine ja ta pööras pilgu sinnapoole. Varem nähtud kuller oli tagasi, porised ratsasaapad endiselt jalas, ja taas sammus ta Oranje vürsti juurde. Nad rääkisid mõne sõna juttu, misjärel vürst püsti tõusis ja Wellingtoni juurde läks, kummardus ning viimasele midagi kõrva sosistas. Seekord sai seltskonna tähelepanu täielikult köidetud ja üldine vestlus hakkas soikuma. Wellington tõusis püsti. Ta ütles midagi Richmondi hertsogile ja nad hakkasid juba saalist lahkuma, kui Wellington peatus. Trenchardite hämmastuseks vaatas ta ringi ja tuli seejärel nende juurde, rabades sellega kõiki lauasistujaid.

„Teie. Völur. Kas saaksite kaasa tulla?”

James hüppas püsti, loobudes otsekohe õhtusöögist. Mõlemad ülejäänud olid pikka kasvu mehed ja tema näis nende kõrval nagu väike trullakas jokker kahe kuninga vahel – mida ta tegelikult oligi, nagu Anne endale tunnistama pidi.

Mees tema vastas laua taga ei suutnud varjata oma imetlust. „Proua, teie abikaasa paistab küll olevat hertsogi usaldusalune.”

„Nii see näib tõesti olevat,” kostis proua Trenchard, kuid tundis end kord ka oma mehe üle uhke olevat, mis oli meeldiv tunne.

Kui mehed garderoobi ukse avasid, leidsid nad eest öösärki valmis seadva ehmunud toapoisi, kes pead tõstes avastas end tõtt vahtimas kõrgema ülemjuhatajaga. „Kas me võiksimme hetkeks seda tuba kasutada?” küsis Wellington ja toapoiss lasi peaaegu õhku ahmides jalga. „Kas teil on mõni korralik piirkonnakaart?”

Richmond pomises, et on küll, tõmbas riulilt suureformaadilise köite ja avas selle Brüsseli ning Brüsseli ümbruse koha pealt. Wellington hakkas valla päästma raevu, mida ta ennist söögisaalis nii õnnestunult varjata oli suutnud. „Jumal küll, Napoleon on mind tolaks teinud. Oranje sai juba teise sõnumi, seekord parun Rebecque'ilt. Bonaparte on marssinud mööda Charleroi – Brüsseli maanteed ja läheneb.” Ta

kummardus kaardi kohale. „Mina andsin oma armeele käsu koguneda Quatre Bras’s, kuid seal me teda ei peata.”

„Võib-olla peatate. Teil on enne koitu veel mõned tunnid aega.” Richmond ei uskunud oma sõnu rohkem kui Wellington.

„Ja kui ei peata, pean temaga võitlema siin.”

James ajas kaela õieli. Hertsogi pöidlaküüs peatus väikese küla kohal nimega Waterloo. See tundus veidralt ebareaalne, et minut pärast vaikset söömist kuskil tagumises nurgas oli ta äkki Richmondi hertsogi garderoobis koos tema ja vägede ülemjuhatajaga – keset sündmusi, mis muudavad kõigi nende elu.

Ja siis pöördus Wellington esimest korda pärast tuppa sisenemist otse tema poole. „Võlur, ma vajan teie abi. Mõistate? Me läheme kõigepealt Quatre Bras’sse ja seejärel peaaegu kindlasti ...” Ta pidas vahet, et kontrollida kaardilt nime. „Waterloosse. Võrdlemisi imelik nimi, et saada surematuks.”

„Kui keegi võib selle surematuks teha, siis Teie Heldus.” Jamesi suhteliselt lihtsas arsenalis leidus ka komplimente, millega ta eksis harva.

„Aga kas teil on piisavalt informatsiooni?” Wellington oli professionaalne sõjamees, mitte vusserdav amatöör, ja seda James imetles.

„On. Ärge muretsege. Me ei saa lüüa moonapuuduse tõttu.”

Wellington vaatas talle otsa. Ta peaaegu naeratas. „Te olete nutikas mees, Trenchard. Te peate oma annet kasutama, kui sõda on läbi. Usun, et teil on eeldusi kaugele jõuda.”

„Teie Heldus on väga lahke.”

„Aga te ei tohi lasta seltskondlikel kõlinateel-kulinateel ennast segada. Teie olete neist üle – või peaksite olema – ja väärt rohkem kui enamik noist paabulindudest seal ballisaalis. Ärge seda unustage.” Ta näis lausa kuulvat, kuidas sisemine hääl talle ütleb, et aeg on käes. „Kuid aitab. Peame ennast valmis seadma.”

Kui nad uuesti välja ilmusid, oli seltskond juba kihevil ja võis kaugelt näha, et uudised on kohale jõudnud. Lilledest täidetud ruumid, mis õhtu hakul olid nii elegantsed ja lõhnasid nii hästi, olid nüüd täis südantliigutavaid jumalagajätustseene. Emad ja tüdrukud nutsid avalikult, klammerdudes oma poegade ja vendade külge, abikaasade ja armsamate külge, loobudes igasugusest katses teeselda külma verd. Jamesi

hämmastuseks jätkas orkester mängu ja mõned paarid isegi tantsisid, ehkki oli raske aru saada, kuidas nad keset hirmu ja halamist seda suutsid.

Anne oli tema juures enne, kui ta naist rahvasummast otsima jõudis hakata. „Me peame minema,” ütles James. „Pea otse pealattu minema. Panen sinu ja Sophia tõlla peale ja lähen ise jala.”

Anne noogutas. „Kas see on otsustav lahing?”

„Kes teab. Aga ma usun küll. Me oleme endale juba nii palju aastaid iga nagina puhul korrutanud, et see on nüüd lõpulahing, aga seekord ma tõesti usun, et on. Kus Sophia on?”

Nad leidsid ta hallist, kus ta lord Bellasise käte vahel nuttis. Anne tänas mõttes ümberringi voogavat kaost ja segadust, et see nende rumalust ja ebadiskreetsust varjas. Bellasis sosistas midagi Sophiale kõrva ja andis ta emale üle. „Hoolitsege tema eest.”

„Tavaliselt ma seda teengi,” tähendas Anne noormehe palvest pisut haavunult. Kuid noormehe enda kurbus tüdrukust lahkumise pärast ei lasknud tal Anne'i hääletooni märgata. Ta heitis oma kiindumuse objektile viimase pilgu ja kiirustas kaasohvitseride salgas minema. James oli ära toonud nende sallid ja keebid ning nüüd tammusid nad uste poole pressivas inimsummas. Hertsoginnat ei olnud kuskil näha. Anne loobus teda otsimast ja otsustas, et kirjutab hommikul, ehkki eeldas tunnustavalt, et sellises olukorras ei pööra hertsoginna seltskondlikele pisiviisakustele erilist tähelepanu.

Lõpuks jõudsid nad eeskotta, välisuksest välja ja viimaks tänavale. Siingi oli ummik, kuid väiksem kui majas. Mõned ohvitserid istusid juba sadulas. Anne jälgis keset möllu salamisi Bellasist. Teener oli talle hobuse toonud ja hoidis valjaid, kuni peremees sadulasse hüppas. Anne jäi neid hetkeks vaatama. Bellasis paistis pilguga kedagi otsivat, ent kui see oli Sophia, siis ta pilk teda ei leidnud. Täpselt selsamal hetkel kuulis Anne kedagi selja taga õhku ahmivat. See oli tema tütar, kes vahtis üht gruppi ohvitseri. „Mis on?” Anne ei tundnud neist ühtki. Kuid Sophia raputas vaid pead, ehkki oli raske aru saada, kas kurvalt või ehmunud. „Sa ju tead, et ta peab minema.” Anne võttis tütrele õlgade ümbert kinni.

„Asi pole selles.” Sophia ei suutnud oma ainitist pilku univormis meeste salgalt ära pöörata. Nad hakkasid liikuma. Sophia võdistas õlgu

ja lasi kuuldavale nuukse, mis näis tulevat kõige sügavamalt hinge- põhjast.

„Kallikene, sa pead ennast kontrollima.” Anne vaatas ringi, et teha kindlaks, ega keegi neid ei vaata. Tema tütar oli endast täiesti väljas ega kuulanud enam kedagi. Ta vappus nagu malaariahaige, värises ja higistas ning pisarad voolasid mööda ta põski alla. Anne võttis ennast kokku. „Tule nüüd. Ruttu. Me peame tagasi saama, enne kui sind ära tuntakse.”

Koos Jamesiga vedasid nad oma vappuva tütre ootevalmis tõldade rivi juurde, leidsid üles enda oma ja lükkasid ta sisse. James kiirustas minema, kuid kulus veel tund, enne kui Anne ja Sophia tõldade-ummikust pääsesid ning koju võisid sõita.

Järgmisel päeval Sophia oma toast ei lahkunud, kuid sellest polnud midagi, sest kogu Brüssel oli nagu nõeltel ja keegi ei märganud tema puudumist. Kas invasioonarmee hõivab linna? Kas kõik noored naised on ohus? Linnakodanikud olid kahevahel. Kas tuleks loota võitu ja peita oma kallisvara tagasisaabuvate vägede eest või arvestada kaotusega ja põgeneda? Anne veetis suurema osa päevast mõtiskledes ja palvetades. James ei olnud tagasi jõudnud. Ta oli läinud pealattu ning võtnud kaasa vahetusriided ja toidukorvi, ehkki Anne'i pani peaaegu muigama mõte, kui narristi see välja kukub – ta saadab varustust peavarustajale.

Siis jõudis kohale uudis kokkupõrkest Quatre Bras' juures. Braunschweigi hertsog oli langenud – ta oli kuuli südamesse saanud. Anne meenutas tumedajumelist, elumehelikult kena meest, keda ta oli alles eelmisel õhtul näinud hertsoginnaga valssi keerutamas. Enne kui kõik läbi saab, tuleb selliseid uudiseid veel. Ta vaatas oma üürivilla võõrastetoas ringi. See oli päris ilus: tema maitse jaoks veidi liiga uhke, kuid Jamesile mitte piisavalt, tumeda mööbli ja valgete muaree- kardinatega, paksult drapeeritud ning narmastatud äärelüüsi ülaservas. Ta võttis oma tikandi ja pani samas ära. Kuidas saab ta tikkida, kui vaid mõne miili kaugusel võitlevad elu ja surma peale mehed, keda ta tunneb? Sama liigutuse tegi ta raamatuga. Ta ei suutnud isegi teeselda, et on süvenenud mingisse väljamõeldud loosse, kui talle nii lähedal, et võis kuulda kahurimürinat, mängiti maha palju metsikumat lugu? Sisse astus poeg Oliver ja viskus tugitooli. „Miks sa koolis ei ole?”

„Meid saadeti koju.” Anne noogutas. Muidugi saadeti. Õpetajad valmistuvad ise põgenema. „Isast ei ole uudiseid?”

„Ei, aga ta ei ole ohus.”

„Miks Sophia voodis on?”

„Ta ei tunne ennast hästi.”

„Kas lord Bellasise pärast?”

Anne vaatas pojale otsa. Kuidas noored neid asju teavad? Poiss oli kuusteist. Ta ei olnud kunagi viibinud keskkonnas, mida võinuks kaugeltki seltskonnaks nimetada. „Muidugi mitte,” vastas ema. Kuid poiss üksnes muigas.

Anne nägi abikaasat uuesti alles teisipäeva hommikul. Ta sõi oma toas hommikust, ehkki oli täiesti üleval ja riides, kui sisse astus mees, kes nägi välja, nagu oleks temagi lahinguvälja porist ja tolmust läbi käinud. Anne'i teretus kõlas lihtsalt. „Jumal tänatud,” ütles ta.

„Ära tegime. Boney põgeneb. Aga kõigil ei vedanud.”

„Arvata võib, vaesed hinged.”

„Braunschweigi hertsog on surnud.”

„Ma kuulsin.”

„Lord Hay, Sir William Ponsonby ...”

„Oh.” Anne mõtles vaikselt muigavale mehele, kes oli teda narritanud tema mehe punktuaalsuse pärast. „Kui kahju. Kuulsin, et mõni suri sellesamas paraadmundris, mida ta ballil kandis.”

„Nii see oli.”

„Peame nende eest paluma. Ma nagu tunnen, et meie kohalviibimine tol õhtul seob meid kuidagi kõigi nende vaeste meestega.”

„Tõsi. Kuid on veel üks langenu, kellega sinu seos ei ole nii kaudne.”

Anne jäi talle ärevalt otsa vaatama. „Vikont Bellasis on surnud.”

„Oh, ei.” Ta tõstis käe näo ette. „On see kindel?” Ta magu tõmbus krampi. Miks õieti? Seda oli raske öelda. Kas arvas ta, et eksisteeris väike võimalus, et Sophial oli siiski õigus – ja nüüd on tema suur võimalus kadunud? Ei. Ta teadis, et see oli vaid fantaasia, kuid ometi ... Kui kohutav.

„Käisin eile seal. Lahinguväljal. See oli väga kole vaatepilt.”

„Miks sa läksid?”

„Vaja oli. Miks ma üldse igasugu asju teen?” Ta kahetses kohe oma salvavat tooni. „Kuulsin, et Bellasis on langenute nimekirjas, ja palusin luba tema surnukeha näha. Jah, see oli tema, nii et ma olen kindel. Kuidas Sophiaga on?”

„Ballist saadik iseenda vari, kahtlemata õudusega ootamas neidsamu uudiseid, mida me talle praegu peame viima.” Anne ohkas. „Ma arvan, et talle tuleb öelda, enne kui ta seda kellegi teise käest kuuleb.”

„Ma räägin talle.” Anne üllatus. Tavaliselt James selliseid ülesandeid vabatahtlikult enda kanda ei võtnud.

„Arvan, et see peaksin olema mina. Ma olen ta ema.”

„Ei. Räägin talle ise. Sa võid pärast tema juurde minna. Kus ta on?”

„Aias.”

Mees kõndis toast välja ja Anne jäi nende vestluse üle järele mõtlema. Nii et siin Sophia lapsikud unelmad lõpevadki: õnneks mitte skandaaliga, küll aga leinaga. Tüdruk oli oma unistusi hellitanud ja James teda julgustanud, kuid nüüd peavad need põrmuks pudenema. Nad ei saa kunagi teada, kas Sophial oli õigus ja Bellasisel olid ausad kavatsused, või oli Anne tõe lähemal, kartes, et Sophia on kõigest võluv mängukann, millega lustida seni, kuni nad on Brüsselis. Ta läks ja istus akna alla. Aed oli kujundatud geomeetriliselt, millest inglased olid juba loobunud, kuid mis Madalmaades oli endiselt au sees. Kui isa majast väljus, istus Sophia kruusaga kaetud teeraja ääres pingil, avamata raamat kõrval. James ütles midagi lähemale jõudes, istus tütre kõrvale ja võttis ta käe. Milliseid sõnu ta kasutab, küsis Anne endalt. Tundus, nagu poleks James kiirustanud, ta rääkis mõnda aega üsna tasapisi, enne kui Sophia korraga võpatas, nagu oleks teda löödud. Siis võttis James ta oma embusse ja tüdruk hakkas nuuksuma. Anne võis vähemalt selle üle rõõmustada, et tema abikaasa käitus kohutavat surmasõnumit tuues nii kenasti, kui vähegi oskas.

Hiljem küsis Anne endalt, kuis võib ta nii kindel olla, et sellega Sophia lugu lõpeb. Samas ütles ta endale, et vaevalt on keegi temast põhjalikumalt kogenud, et tagantjärele vaadates näivad kõik olukorrad teistmoodi. Ta tõusis. Oli aeg alla minna ja lohutada tütart, kes oli ärganud kaunist unenäost ja sattunud kurja maailma.